

TRACTATUS UNDECIMUS

DE SACRAMENTO ORDINIS

DISPUTATIO UNICA

PRÆLUDIUM

DE HIERARCHIA ECCLESIASTICA

278. Q. 1. *Quid est Hierarchia Ecclesiastica?*

R. Nomen *Hierarchiæ* græcum est, et latine significat *sacrum Principatum* (ab *hieros* sacer et *arché* principatus) : sic autem merito vocatur Ordo ecclesiasticus, cum totus situs sit in ordine supernaturali, et circa officia sacra versetur. Hierarchia ecclesiastica definiri solet : *Potestas pluribus gradibus distributa, a Christo Domino instituta, ac suis Apostolis et eorum successoribus tributa, ut Ecclesiam regerent, et divina Religionis mysteria in ea celebrarent ac distribuerent.* — Dicitur 1. *potestas*; quia nullus verus Principatus sine potestate; 2. *pluribus gradibus distributa*, ut indicetur in ea diversos esse Ordines; 3. *a Christo Domino suis Apostolis et eorum successoribus tributa*; hæc enim potestas, cum Ecclesiæ regimen directe respiciat, tota repeti debet ab ipso Ecclesiæ fundatore. Apostolis autem primo data fuit, a quibus manat in ceteros Ecclesiæ Prælatos ad finem usque mundi; 4. *ut Ecclesiam regerent, etc.*, ut indicetur Hierarchiæ obiectum.

Post Wicleffum et Marsilium Patavinum docuerunt protestantes nullam divino jure distinctionem esse inter sacros ministros et laicos; ipsi enim in Ecclesia nonnisi democratiam agnoscunt tum quoad sacerdotium quod contendunt fidelibus omnibus esse commune; tum quoad regimen et auctoritatem quam in populo residere autumant, qui per de-

legatos a se ministros eam exercet pro eo gradu, quem eis concedit. Richerius suum systema hac de re a protestantibus mutuatus est, dum statuit Christum claves fidelium communitati immediate contulisse, cujus ministri sunt Pontifex, Episcopi ceterique Ecclesiæ pastores, in quos a communitate omnis potestas dimanat. Janseniani ac Pistorienses eundem errorem professi sunt; ac propterea vocant ecclesiam *collegium æqualium*, episcopos vero *primos inter pares*, romanum vero nonnisi pontificem *caput ministeriale*¹.

Sed de fide est, quod in Ecclesia adsit hierarchia divina ordinatione instituta, ita ut sacri ministri a laicis jure divino distinguantur. Id probat Apostolus, sumpta comparatione humani corporis : *Corpus non est unum membrum, sed multa;... quod si essent omnia unum membrum, ubi corpus?* Ita Christus providit Ecclesiæ suæ de variis Ministrorum gradibus : *Quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia, primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio Doctores... numquid omnes Apostoli? numquid omnes Prophetæ? numquid omnes Doctores?*² — Hinc Tridentinum ait : *Si quis dixerit in Ecclesia catholica non esse Hierarchiam divina ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris et Ministris, anathema sit*³. Et sane Christus non omnibus, sed solis Apostolis Eucharisticum Sacrificium conficiendi potestatem dedit et per illos in eorundem successores derivaturam; item solos

¹ V. Perrone, *De Ecclesia*, sect. I, c. II. — *Prælect. juris canon. Semin. S. Sulpit.*, t. I.

² I Corinth. XII. — *De Hierarchia*, V. Bellarminus, Habert, Tournely; et Liguori, *Opera dogmatica*, sess. XXIII, c. IV, n. 25. Antiquissimum est hoc vocabulum in Ecclesia, et valde familiare S. Gregorio M. et Dionisio Areopagitæ Apostoli discipulo; si tamen liber certe vetustissimus, *De cælesti et ecclesiastica Hierarchia* est ab ipso conscriptus: quod in dubium vocatur; eum in eo specialis fiat mentio et templorum nostrorum ornatus et monachorum institutionis et catechumenorum exercitationis: quæ tunc temporis haud obtinere potuisse patet. — V. Ferraris, v^o *Hierarchia ecclesiastica*.

³ Sess. XXIII, can. VI. — V. Scotti, *Teoremi, ecc.* Il Sacerdozio, della nuova Legge, ed il buon numero di coloro che lo abbracciano, sono molto conducenti alla felicità dei popoli. — It. *Saggio elementare di diritto pubblico ecclesiastico*, l. II, p. III, c. II. — Videndus etiam Martinet, *Le Réveil du peuple*, leq. x et seqq., ubi plura ad rem.

Apostolos alloquitur, dum eos ad prædicandum mittit, atque Ecclesiæ suæ pastores ponit¹; præterea Apostoli seipsos dicunt ministros a Spiritu sancto vocatos. Idque confirmat constans et perpetua traditio Ecclesiæ, cujus quidem fidem faciunt Tertullianus, Origenes, Epiphanius, Chrysostomus, etc., uti probat Bellarminus, adeo ut nemo unquam ad sacrum Ministerium assumptus fuerit, qui prius non esset legitime sacratus².

Ratio ipsa evidenter probat; etenim si nulla societas domestica vel civilis consistere queat sine aliqua potestate quæ ei præsit membraque familiæ aut civitatis coadunet; quanto minus possibilis erit societas omnium Christi fidelium toto in orbe desseminatorum, sine principatu religioso, cui omnes obediant! Et hujusmodi principatus nullomodo potest ab hominibus institui; namque præterquam quod nullus unquam sub cælo fuit homo (vel cœtus hominum) qui habuerit et poterit delegare jus imperandi universis gentibus, quis rationis compos non videat potestatem regendi et pascendi Ecclesiam, cujus caput est Filius Dei, hominibusque dispensandi divina mysteria ab Eo tantum conferri potuisse, qui dixit: *Data est mihi omnis potestas in cælo et in terra; euntes ergo docete omnes gentes*³? etc.

279. Q. 2. Quotuplex est Hierarchia ecclesiastica?

R. Ecclesiastica Hierarchia duplex est: *Ordinis* et *Jurisdictionis*. Illa est facultas peragendi ex officio ritus sacros, sacrificium, Sacramenta, benedictiones, etc. Hæc vero est potestas publica fideles regendi in ordine ad cultum Dei, et animarum salutem. Utraque diversimode tribuitur: *Duplex est* (ad rem Angelicus) *spiritualis potestas, una quidem sacramentalis, alia jurisdictionalis. Sacramentalis quidem potestas est quæ per aliquam consecrationem confertur;... potestas autem jurisdictionalis est quæ confertur ex simplici injunctione hominis*⁴.

Licet ipsa catholica fides doceat, præcipuos Hierarchiæ

¹ Matth. xxvi et ult.; Marc. ult.; Joann. xxvi. Act. xx.

² *De Clericis*, c. 1. — Clerus duplex est: *Regularis* et *Sæcularis*. Spectant ad primum Monachi et Regulares; qui tamen, qua tales, ad Hierarchiam non nisi ratione privilegiorum pertinent. Referuntur ad alterum Clerici omnes, qui neque monachorum neque regularium jure censentur.

³ V. Martinet, *Inst. Theol.*, t. IV, l. V, a. 1. — ⁴ 2, q. 59, a. 5.

gradus tum Ordinis tum Jurisdictionis fuisse institutos divino jure, uti ex Tridentino liquet; non possumus tamen dubitare, quin Ecclesia, accepta a Christo potestate, habita ratione temporis et circumstantiarum, potuerit gradus alios inferiores inducere, inductos extinguere, vel alios iisdem substituere: quod quidem saltem quoad Hierarchiam jurisdictionis sic eam fecisse tradunt eruditi. — Porro gradus Hierarchiæ Ordinis tot sunt quot sunt Ordines in ipsa Ecclesia instituti (ex dicendis de *Ordinum numero*), quorum quidem aliqui probabilius sunt tantum de jure ecclesiastico. Gradus autem Hierarchiæ jurisdictionis jure divino est R. Pontifex in quo residet plena et suprema jurisdictio in universam Ecclesiam; et episcopi, sed subordinate ad Pontificem. Jure autem ecclesiastico sunt Cardinales et Legati, Patriarchæ, et Prælati, Metropolitæ, Coadjutores episcoporum et Prælati inferiores: item Vicarii episcoporum generales, Vicarii capitulares, capitula Canonicorum, Vicarii foranei, parochi, ceterique ecclesiastici omnes.

CAPUT PRIMUM

DE ORDINIS NATURA, INSTITUTIONE ET ORDINUM NUMERO

280. Q. 1. Quid est Ordo sacer?

R. Ordo sacer seu sacra Ordinatio, definiri solet: *Ritus sacer seu Sacramentum N. L. a Christo Domino institutum, quo ordinato traditur potestas spiritualis*: et addunt communiter uti in dictis verbis implicite contentum, *in ordine ad Eucharistiam*. — Quatenus dicitur *ritus sacer*, omnes gradus complectitur seu eos etiam Ordines, quibus ex plurimum sententia Sacramenti ratio non convenit: quatenus vero dicitur *Sacramentum*, eos Ordines tantum designat, quibus dignitas Sacramenti convenit. Dicitur autem *quo Ordinato traditur potestas*, etc.: quæ verba locum obtinent differentiæ, qua Sacramentum Ordinis a ceteris discriminatur. Fit autem

peculiaris mentio Eucharistiæ; quia omnia ministeria in Ecclesia ideo maxime communicantur, ut digne Eucharistia conficiatur atque suscipiatur.

Protestantes omnes, anglicanis exceptis, negant Ordinem esse Sacramentum; iis enim illud effatum commune est, *omnes Christianos esse æqualiter Sacerdotes*. Quamquam ad evitandam confusionem, nemo Sacerdotio perfungi debeat juxta illos, nisi a potestate civili ad id specialiter deputetur: quæ quidem deputatio sicuti dari, ita et denuo auferri potest. Verum fides catholica docet, Ordinem esse verum N. L. Sacramentum a Christo Domino institutum. Sane Sacramentum est signum sensibile, divinitus institutum, vim habens gratiæ conferendæ; atqui hæc tria conveniunt Ordini: — 1. signum sensibile; quia confertur per manuum impositionem et orationem. Sic enim legitur ordinatos fuisse septem Diaconos: *Hos statuerunt ante conspectum Apostolorum, et orantes imposuerunt eis manus*¹; — 2. divina institutio; dicitur enim: *Dixit illis Spiritus sanctus: segregate mihi Saulum et Barnabam;... tunc... imponentes eis manus dimiserunt illos*²; — 3. vis gratiæ conferendæ; ait enim Paulus ad Timotheum agens de ipsius ordinatione: *Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam*. Iterum ad eundem: *Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum*³.

Quare Tridentinum: *Si quis dixerit Ordinem seu sacram Ordinationem non esse vere et proprie Sacramentum a Christo Domino institutum, vel esse figmentum quoddam humanum excogitatum a viris rerum ecclesiasticarum imperitis, aut esse tantum ritum quemdam eligendi ministros verbi Dei et Sacramentorum, anathema sit*⁴. Id firmat traditio Patrum, præsertim Gregorii Nissæni, Ambrosii, Augustini, Hieronymi, ut videre est penes Perrone. Id probat Conciliorum auctoritas, ut sunt concilia generalia Calcedonense et Nicænum II. Tandem hoc tuentur sectæ omnes et antiquissimæ, et recentiores

¹ Act. vi. — ² Act. xiii. — ³ I Tim. iv; et II Tim. i.

⁴ Sess. xxiii, c. iii. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, nn. 735 et seqq.

ante protestantes existentes, ut videre est penes Morinum et Bossuetum¹.

Dices: *Christus cum Apostolos ordinavit, non adhibuit manuum impositionem. Præterea Paulus dicit Timotheo gratiam datam fuisse per prophetiam, sed gratia prophetiæ est gratia gratis data, nempe miraculorum et prophetiæ, non gratia sanctificans?* — R. Non omnia, quæ Christus gessit, scripta sunt: cumque præterea Christus potestate excellentiæ, ut vocant, præditus esset, potuit sine ritu exteriori gratiam Ordinationis conferre. Dummodo constet ipsum instituisse Ordinationis Sacramentum, satis est: id autem novimus fecisse tum auctoritate Pauli, tum universa traditione. — Neque obstat textus Paulinus: non enim dicitur data gratia ad prophetiam, sed per prophetiam, id est per revelationem; quia nempe Paulus interiori Spiritus sancti inspiratione aut revelatione inductus est ad cooptandum Timotheum in ordinem pastorum.

281. Q. 2. Quandonam Ordo fuit institutus?

R. Ordo institutus fuit in ultima Cœna: nam tunc Christus instituit Sacerdotes et Episcopos per verba: *Hoc facite in meam commemorationem*². Hæc enim proferens Apostolis facultatem communicavit idem quod ipse peregerat, faciendi; eandem scilicet victimam, suum Corpus et Sanguinem offerendi: sicut autem ejusdem victimæ oblatores esse non poterant, quin eidem Sacerdotio associarentur, neque offerre sicut ipse, nisi eodem ac ipso Sacerdotio consecrati, ideo per ea verba Christus Apostolos novi Testamenti Sacerdotes constituit.

Neque obstat, quod ad alios Ordines Christus Jesus Apostolos non primitus ordinaverit; in Sacerdotio enim eminenter continentur ceteri, cum omnes ipsum respiciant; quod bene ipse agere potuit potestate excellentiæ qua pollebat, eos nempe simul ad universos Ordines promovendo, relinquens ut ipsi ceteros ad eos gradatim assumerent.

282. Q. 3. Quot sunt numero Ordines?

R. Novatores multiplicem Ordinum numerum negant; sed

¹ V. Klée, *Histoire des dogmes*. — Bergier, *Dictionnaire*, vº Ordination — Ferraris, *Biblioth.*, vº Ordo, Ordinare.

² V. Dicta De Sacrificio Missæ, c. i.

contra illos definiuit Tridentinum¹: *Si quis dixerit præter Sacerdotium non esse in Ecclesia catholica alios Ordines et majores et minores, per quos veluti per gradus quosdam in Sacerdotium tendatur, anathema sit.* Idque merito, ut enim disserit idem Concilium: *Cum divina res sit tam sancti Sacerdotii ministerium, consentaneum fuit, quo dignius et majori cum veneratione exerceri posset, ut in Ecclesiæ ordinatissima dispositione plures et diversi essent ministrorum Ordines, qui Sacerdotio ex officio deservirent*². — Porro in Ecclesia latina numero septem recensentur: *Presbyteratus, Diaconatus, Subdiaconatus, Acolytatus, Exorcistatus, Lectoratus et Ostiariatus*? quos omnes memorat Tridentinum subdens ab ipso Ecclesiæ initio eos cognitos fuisse³. Et constat ex veteribus monumentis, eos singulos jam memorasse sæculo III Cornelium papam, et sæculo IV Concilium carthaginense IV; de iisdem præterea sæpissime loquuntur Tertullianus, Cyprianus, Firmilianus, Hieronymus, Augustinus, etc. In Ecclesia vero græca multis ab hinc sæculis quatuor tantum sunt Ordines, nempe *Presbyteratus, Diaconatus, Subdiaconatus et Lectoratus*; attamen subdiaconatus græco ritu collatus acolytatum et ostiariatum includit. Utrum vero plures distinctos olim ipsa habuerit, disputant eruditi⁴.

Septem Ordines sic dividuntur in latina Ecclesia, ut tres primi *majores et sacri*, quia propius accedunt ad Eucharistiam, finem omnium Ordinum; ceteri e converso *minores et non sacri* appellantur. Hujus numeri ac distributionis rationem sic congruentem assignat Angelicus⁵: distinctio Ordinis accipitur secundum relationem ad Eucharistiam, prout conficitur seu consecratur, distribuitur et suscipitur. Unde vel agitur de ea consecranda, et datur ad hoc *Sacerdotium*; vel de ea distribuenda in Sacerdotis absentia, aut de proxima materia ad eum tradenda, et hoc pertinet ad *Diaconum*: vel

¹ Sess. xxiii, can. ii. — V. etiam Bulla *Auctorem fidei*, prop. lv, ubi doctrina Synodi Pistoriensis, qua novatorum et maxime Calvini convicia in minores Ordines renovantur, a Pio VI proscripita est.

² Sess. xxiii, c. ii. — ³ Sess. xxiii, cap. xvii, de R.

⁴ V. Chardon, *Storia de' Sacramenti*. Opus celebratum. — Billuart, *De Ordine*. — ⁵ Suppl. q. 97, a. 3.

de præparandis vasis sacris, ut in iis materia recipiatur, et pertinet ad *Subdiaconum*: vel de ipsa materia præsentanda, et pertinet ad *Acolytum*¹.

Quod vero pertinet ad *susceptores*, ii mundi esse debent; arcendi sunt ergo omnes immundi. Horum autem triplex genus: alii, qui nolunt fidem suscipere uti infideles, quibus est claudenda Ecclesia; et hoc pertinet ad *Ostiarios*: alii, qui susceperunt fidem, sed nondum sunt sufficienter instructi, uti sunt catechumeni; et his datur *Lector*: alii, qui instructi quidem sunt, sed a dæmone detinentur, uti energumeni; et his dantur *Exorcistæ*.

283. An omnes et singuli Ordines sint Sacramentum?

R. De *Sacerdotio* nemo Catholicorum potest dubitare, quin sit verum Sacramentum; nam id de fide est a Tridentino definitum. De *Diaconatu* vero, licet non sit de fide expresse esse Sacramentum, certum est tamen, quod veram Sacramenti rationem participet. Occurrunt sane in eo omnia ad Sacramentum requisita: 1. signum sensibile, nempe manuum impositio; 2. divina institutio, definiente eodem Tridentino²: *Si quis dixerit in Ecclesia catholica non esse hierarchiam divina ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris et Ministris, anathema sit*: ubi nomine *ministrorum* saltem Diaconi sunt intelligendi; 3. gratiæ collatio, et hanc significant illa verba ad candidatum: *Accipe Spiritum sanctum*. Hinc S. Hieronymus³, et S. Leo M.⁴, commemoratis expresse Diaconis, Sacram ordinationem appellant, ille quidem *sacramentum*, hic vero *tantæ benedictionis sacramentum*. Anastasius vero II Pontifex romanus affirmat, sacram ordinationem etiam Diaconorum *sacramenti gratiam* conferre⁵.

Quod vero pertinet ad *alios Ordines*, adhuc Sacramenta esse probabiliter affirmat S. Thomas⁶; cum unicuique Ordini

¹ Vid. Billuart.

Sess. xxiii, can. vi. — ² *Adversus Vigilant.*, c. 1.

³ *Epist. ad Dioscorum*, c. 1.

⁴ *Epist. ad Anast. imperat.*, c. vii. — V. Porro, *De re sacramentaria*, de Ordine.

⁵ Suppl. q. 57, a. 2. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 756. — Benedictus XIV, *De Syn.*, l. VIII, c. ix.

sua sit assignata materia ac forma : in hujus tamen sententia omnes Ordines unum semper Sacramentum constituerent in ratione finis ; cum singuli sint ordinati ad unum Missæ sacrificium : *Tota enim plenitudo Sacramenti hujus*, ait Angelicus, *est in uno Ordine, scilicet Sacerdotio ; sed in aliis est quædam participatio Ordinis ;... et ideo omnes Ordines sunt unum Sacramentum.* — Attamen nobis est probabilius, aliis Ordinibus Sacramenti dignitatem non convenire ; desunt enim in illis substantialia : ac 1, deest *signum sensibile*, quod in Ordine nihil aliud est in sententia probabiliori, quam impositio manuum : cum illius tantum fiat mentio in sacris Litteris, et illa tantum græci utantur ; 2. *institutio divina*, quæ legitur neque in Scripturis neque in Traditione ; 3. *gratiæ collatio*, cum nulla adsit forma illius productiva, sed sola occurrat mentio potestatis tributæ.

Art. I. — De Tonsura et Ordinibus minoribus.

284. Q. 1. Quid est Tonsura¹?

R. Tonsura est primus gradus ad Ordines ; ideo vulgo dicitur *prima Tonsura*. Definitur : *Ritus sacer ab Ecclesia institutus, quo laicus baptizatus et confirmatus tonsione capillorum in Clerum adsciscitur*. Dicitur : 1. *ritus sacer*, quia sacre quædam cæremoniæ adhibentur pro illius collatione ; 2. *ab Ecclesia institutus*, non enim est divinæ institutionis. Tradit autem Catechismus romanus eam ex Apostolis derivare ; et Gregorius Turonensis illam ad D. Petrum refert ; sed hoc alii negant, cum non sit verisimile, quod Christiani illo persecutionis tempore voluerint aliquo signo externo et patenti notari² ; 3. *quo laicus*, etc., sic et subjectum et effectus tonsuræ indicantur.

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 754. — Clericatus, *De Ordine*. — Antonelli, *De juribus et oneribus Clericorum*. Romæ, 1690. — Savoy, *Introduction au Sacerdoce*. — Thomasinus, *Vetus ac nova Ecclesiæ disciplina*, l. II, c. xxxvii.

² Clericis sæculo VI monachos æmulati, ab iis acceperunt tonsuram quæ humilitatis et modestiæ tacita esset significatio ; eodemque sæculo uti ceperunt habitu a laicis distincto.

Tonsura in probabiliori sententia non est Ordo ; cum officium non importet circa altaris ministerium ; sed præparatio ad Ordines, nam de foro Ecclesiæ facit. Quia tamen habet relationem ad Ordines et de illis participat, ideo tonsura etiam illicite data irrevocabiliter data est, nec iterari potest, uti pluries declaravit S. C. C. penes Fagnanum. Illius autem effectus sunt : 1. quod candidatus Clero adscribitur, et Clerici nomen assumit ; 2. quod gaudet privilegiis Clericorum : nempe *fori*, quo a sæculari jurisdictione eximitur ; *Immunitatis*, quo a tributis liberatur ; *competentiæ*, quo nequeat obæratu in carcerem detrudi, neque honesta sustentatione privari ; *canonis*, quo ipsum percutientes sint excommunicati¹. Ferme tamen ubique hodie solum privilegium canonis remanet ; cum ceteris per Concordata derogatum sit ; 3. quod disponitur ad Ordines ; 4. quod sit ecclesiasticorum Beneficiorum capax (A).

Cum novum statum assumant Tonsurati, novos mores induere debent in melius : *Assumptio religiosi nominis sponsio est devotionis*, ait Salvianus². Hinc eos monet Pontificale R., ut in posterum *habitu honesto, bonisque moribus atque operibus Deo placere studeant*.

285. Q. 2. Quid de Ordinibus minoribus?

R. Ordines minores quatuor numerantur : nempe *Ostiarius, Lectoratus, Exorcistatus et Acolytatus*.

Ostiarius est *primus Ordo inter minores, quo Ordinato confertur potestas aperiendi et claudendi januas Ecclesiæ, et admittendi dignos, atque excludendi indignos*. Ejus materia remota sunt claves Ecclesiæ ; proxima est ipsa clavium a candidato physice tangendarum traditio. Forma sita est in verbis in tali traditione prolatis.

Lectoratus est *secundus Ordo inter minores, quo Ordinato confertur potestas legendi extra Missam, in Ecclesia tamen, Scripturas sanctas, et populum catechizandi seu instruendi in rebus fidei*. Liber ergo sacrarum Scripturarum est materia remota ; illius traditio facta ab Ordinante, et a candidato

¹ V. Muzzarelli, *Buon uso della logica*, opuscol. xix. — Ferraris, vº *Solutio*.

² L. ad Eccl. cat.

physice tangenda, est proxima. In istius vero traditione verba prolata constituunt formam.

Exorcistatus est tertius Ordo, quo Ordinato confertur spiritualis potestas imponendi manus super energumenos, et invocandi super eos nomen Domini ad compescendos demones, eosque ab humano corpore expellendos. Rituale R., ubi exorcismi scripti sunt, constituit (ex Constitutione Sollicitudini Benedicti XIV) materiam remotam; ejus traditio, proximam; verba traditionis, formam. — Exorcismi hodie solis reservantur Sacerdotibus: imo neque ipsi sine licentia Episcopi eos agere possunt intra Italiam et adjacentes Insulas ex Benedicto XIV Encyclica 5 julii 1750. Et merito quidem propter abusum inde facile orituros¹.

Acolytatus est ultimus inter minores Ordines, quo Ordinato confertur potestas accendendi Ecclesie luminaria, ferendi candelabrum accensum ad altare, parandi urceolos cum vino et aqua pro Missæ sacrificio, et ministrandi Diacono et Subdiacono in Missa solemni. Urceoli vacui, et candelabrum cum cereo extincto sunt materia remota; proxima eorum traditio. Forma sunt verba traditionis².

Art. II. — De Ordinibus majoribus.

286. Q. 1. Quid est Subdiaconatus, et quæ ejus officia?

R. Ad 1: Subdiaconatus est primus Ordo inter majores. Ad hanc dignitatem communiter tenet ipsum elevatum fuisse

¹ V. Scotti, *Dissertazione sulla scarsezza degli energumeni.* — Stapf, § 576 habet: « Sed curtalia non etiam nostro tempore contingunt? Generatim responderi potest: Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate. Attamen non incongrue illud reponimus, quod vir quidam ingeniosus ait: *Anceps, quo certius aviculas irretiat, quantum potest se abscondit.* Nostræ ætati, quæ tantopere de ingeniorum cultura et perspicacia gloriatur, nihil est perniciosius infidelitate; ast hæc ipsa infidelitas subverteretur, si daemon, prout olim, ita et nunc homines vi tam aperta impeteret. » — V. Ferraris, *Biblioth.*, v^{is} Exorcizare, Exorcista.

² Quoad hos Ordines, V. *Enchiridion* Novariensis Diocesis. — Ferraris, v^o *Acolythus*.

apud Latinos ab Innocentio III in fine sæculi XII, cum primitus inter minores Ordines connumeraretur. Est autem Subdiaconatus Ordo, quo Ordinato tribuitur spiritualis potestas præparandi et deferendi calicem vacuum cum patena, legendi Epistolam, et inserviendi Diacono in solemni Missæ sacrificio. Materia apud Græcos est manuum impositio; et verba in ea impositione prolata, est forma. Apud Latinos autem materia remota est calix vacuum cum patena item vacua, et liber epistolarum. Traditio utriusque est materia proxima. Forma vero sunt verba in traditione prolata. Ceterum disputant, an utraque traditio sit de Sacramenti necessitate: alii cum Habert, Thoma et Salmanticensibus dicunt sufficere traditionem calicis vacui cum patena; nam sufficienter indicatur per hoc præcipuum subdiaconi ministerium. Alii cum Aversa, Filliucio, etc., tradunt essentialem esse pariter traditionem libri epistolarum; quia speciale munus subdiaconi est etiam epistolas legere. Quidquid sit in praxi, utraque materia est adhibenda cum sua forma; et si quid omissum, supplendum est opportuno tempore; agitur enim de summa re, et aliunde hæc secunda sententia non est improbabilis¹.

R. Ad 2: Officia Subdiaconorum propria præter gravissimam obligationem quotidie recitandi divinum Officium, ac perpetuam servandi castitatem, sunt: 1. Diacono in altaris ministerio ministrare; 2. vinum, panem, lintea et cetera ad Sacrificium præparare; 3. epistolam in Missa solemni cum manipulo cantare; 4. calicem et patenam ad aram deferre (apud Græcos ea tantum parat in mensa minori, quam vocant *propositionis*); aquam in calicem fundere: patenam elevatam tenere; pacem in chorum deferre; crucem in processionibus portare, etc., uti ex institutione hujus Ordinis constat, et ex Pontificali.

287. Q. 2. Quid Diaconatus, et quæ ejus officia?

R. Ad 1: Diaconatus (græce *ministerium*), est Ordo, quo

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, nn. 805 et 746. — Calix et patena debent esse consecrata de necessitate præcepti. An autem id necessarium sit etiam de sacramenti necessitate ad ejus valorem, sunt qui negant. Sed affirmandum; nam cum officium Subdiaconi sit tantum circa vasa, illa sacra esse debent.

traditur Ordinato potestas spiritualis proxime inserviendi Episcopo, vel Presbytero sacra facienti, et canendi Evangelium in Missa solemniter. Alii cum Palao, Vasquez, Reginaldo dicunt solam traditionem libri evangeliorum cum sua forma esse de essentia ad Diaconatum; cum de hac tantum fiat mentio in Florentino concilio; et hoc videtur expresse sentire D. Thomas hisce verbis: *In ipsa libri datione imprimatur character*¹. Alii cum Habert, Tournely, D. Bonaventura, Becano, etc., docent, solam manuum impositionem esse illius materiam, ideoque et verba tunc prolata formam constituere; tum quia in Scripturis² illius tantum fit mentio; tum quia in ea tantum tribuitur Spiritus sanctus, nempe gratia Sacramenti; tum quia hæc una reperitur apud græcos. Tandem alii cum Bellarmino, Lugo, Salmanticensibus, etc., dicunt apud nos et traditionem libri, et impositionem manuum esse de essentia; ratio quia Ecclesia ex potestate sibi a Christo tradita quoad græcos determinavit materiam essentialem Diaconatus esse solam impositionem manuum; quoad Latinos vero præter hanc impositionem etiam traditionem libri. His positis, dico primam sententiam esse probabilem, secundam probabiliorē, tertiam adhuc probabilem et ideo in praxi sequendam utpote spectantem ad valorem Sacramenti: unde si alterutrum omissum, caute supplendum est ex S. R. C. 16 jun. 1837, et Capit. *Presbyter de Sacram. non iterand.*

R. Ad 2: Primis sæculis Diaconi Episcopum comitabantur in itineribus, in Conciliis, et in Ordinationibus ei assistebant: item eidem sicuti et Sacerdoti solemniter celebranti inserviebant. Nunc ex Pontificali R. *Diaconum oportet ministrare ad altare, baptizare et prædicare*: 1. *ministrare ad altare*, id est Sacerdoti solemniter celebranti patenam cum hostia et calicem cum vino porrigere, Evangelium solemniter canere, vasa sacra Eucharistiam continentia extrahere a Sacratio et reponere; item Eucharistiam distribuere, sed tantum ut minister extraordinarius; 2. *baptizare* publice, item ut mi-

¹ Suppl. q. 57, a. 5.

² Act. vi. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 748.

nister extraordinarius; 3. *prædicare*, sed intelligitur ex Episcopi tantum delegatione.

288. Q. 3. *Quid est Presbyteratus?*

R. Presbyteratus, seu Sacerdotium, est *Ordo, quo candidato traditur potestas spiritualis tum consecrandi et ministrandi Corpus et Sanguinem Christi, tum remittendi et retinendi peccata fidelium.* Triplex in hujus Ordinis collatione occurrit manuum impositio: in prima Episcopus utramque manum super caput cujuslibet ordinandi imponit nihil dicens, et successive sacerdotes qui adsunt; postea tam Pontifex quam Sacerdotes tenent manus dexteras super ordinandos extensas, solo orante Episcopo: demum post Communionem Episcopus ambas manus super caput singulorum imponit dicens: *Accipe Spiritum sanctum; quorum remisistis*, etc. Item præter has manuum impositiones occurrit etiam traditio instrumentorum, nempe calicis cum vino, et patena cum hostia; hinc quæritur quænam sit materia et forma Presbyteratus.

Alii cum Fagnano et Soto contendunt materiam esse solam traditionem instrumentorum, et formam verba prolata in eorum traditione; nam in decreto Eugenii IV ad Armenos horum tantum mentio habetur: sed hæc sententia communiter non est recepta. Alii volunt materiam essentialē esse et traditionem instrumentorum cum sua forma, et tertiam manuum impositionem item cum respondentī forma; nam per traditionem instrumentorum datur potestas sacrificandi, per tertiam autem manuum impositionem tribuitur potestas absolvendi: ita Bellarminus, Estius, Scotus et alii, et quidem probabiliter.

Sed probabilius docent Concina, Tournely, S. Bonaventura cum Martene, Becano, Menardo, etc., materiam essentialē esse solummodo secundam manuum impositionem: *secundam*; prima enim certo non est de essentia, cum nulla ei correspondeat forma. Item commune est neque essentialē esse tertiam, tum quia non fuit in usu apud Latinos per XII priora sæcula; tum quia jam Sacerdotium collatum est, si quidem noviter ordinati Presbyteri cum Episcopo jam concelebrarunt. Restat ergo secunda, nempe cum Episcopo ex-

tendit manus simul cum Presbyteris, ut patet ex Tridentino: *Ministri Extremæ Unctionis sunt aut Episcopi aut Sacerdotes ab ipsis rite ordinati per impositionem manuum Presbyterii*, hoc est quæ fit ab Episcopo cum Presbyteris assistentibus¹. Quod autem porrectio instrumentorum non sit de essentia, patet: 1. quia in Scripturis de illa nulla mentio; 2. quia Græci sola manuum impositione ordinant: at quod est de essentia, apud omnes obtinere debet; 3. quia instrumentorum traditio apud ipsos Latinos non ante sæculum VIII vel IX inuenta est, uti ex doctissimo Martene observat Benedictus XIV².

Nec obstat, quod Eugenius IV in Decreto ad Armenos porrectionem instrumentorum assignaverit tantum cum relativa forma; nam, ut sapienter respondet Benedictus laudatus cum Becano, Menardo et Morino, Eugenius ibi fuit locutus de materia et forma tantum integrali, quam intendit tradere Armenis, qui optabant aggregari Ecclesiæ latinæ; et ideo non fuit opus eis assignare impositionem manuum, cum illi juxta ritum Græcorum quo prius ordinabantur, jam eam adhibebant.

Juxta hanc tertiam sententiam, quæ ex intrinsecis fundamentis (speculative tamen loquendo) probabilior mihi videtur, discrepant auctores in assignanda forma; alii cum Lugo dicunt esse verba quæ proferuntur in traditione calicis et patenæ: *Accipe potestatem offerendi sacrificium Deo*, etc.; quia manet moralis connectio inter manuum impositionem et prædictam formam traditionis instrumentorum. Verum forte probabilius alii cum Tournely dicunt esse orationem quæ in secunda manuum impositione dicitur ab Episcopo: *Oremus, fratres*³, etc. Verba autem, *accipe Spiritum san-*

¹ Sess. xiv, c. iii. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 749.

² *De Syn. Diœc.*, l. VIII, c. x.

³ Ab aliquibus controvertitur, an pro forma sufficiat oratio *Oremus, fratres carissimi*, quæ usurpatur in ipsa manuum impositione, vel necessaria sit etiam alia immediate sequens *Exaudi nos*, etc. Sunt qui affirmant, quia magis explicite in hac secunda declaratur Ordinis potestas; at alii negant, quia satis res significatur etiam in prima illa oratione, et ea tantum est, quæ habet adjunctam manuum impositionem; etiam presbyterii. Hæc tamen manuum presbyterii impositio non est essentialis, tum quia presbyteri non

ctum, etc., quæ dicuntur in tertia impositione esse tantum declarativa et confirmativa rei peractæ, nempe Spiritus sancti jam collati in secunda impositione. — Dictum est, *speculative loquendo*, tertiam sententiam esse probabiliorē; nam cum secunda sententia quæ tradit necessariam esse instrumentorum traditionem et tertiam manuum impositionem, sit adhuc probabilis, in praxi sequenda est, cum res sit de Sacramento. Quare Ordinatio facta sine secunda manuum impositione tota sub conditione iteranda est, ut declaravit S. Concilii C. penes Benedictum XIV; ratio quia qui non accepit potestatem supra Corpus Christi verum, nec etiam potuit accipere potestatem super Corpus Christi mysticum. Si vero ordinatio fuerit facta sine traditione instrumentorum vel sine tertia solummodo manuum impositione, hæc tantum suppleta est (B).

Quænam (quæres) sunt officia Presbyterorum? — Sunt hæc præcipua ex ipso Pontificali R.: *Offerre, benedicere, præesse, prædicare et baptizare*: 1. *offerre*, et est primum munus: *Omnis Pontifex*, ait Apostolus, *ad offerendum munera et hostias constituitur*¹; 2. *benedicere* tum personis tum rebus: hoc privilegium in Sacerdotibus omnibus semper agnatum fuit; 3. *præesse*, Presbyteri enim sunt in adjumentum Episcoporum ad christianam plebem regendam: 4. *prædicare*, neque enim sine verbi Dei ministerio potest Sacerdos plebem regere; 5. *baptizare*, ad filios nempe Deo gignendos: item et cetera Sacramenta administrare, exceptis Confirmatione et Ordine. Quatuor tamen posteriora hodie ut legitime ac solemniter fiant, assignatio personarum, vel superioris consensus requiritur.

289. Q. 4. Quid est Episcopatus?

R. Episcopatus, quia una cum Presbyteratu sub uno Sacerdotii nomine continetur, *est Ordo supremus, quo datur Presbytero potestas specialis confirmandi, ordinandi, de fide*

censentur ministri Ordinis, tum quia nulla ipsi verba proferunt, nullamque orationem pronuntiant. In signum igitur cooptationis et societatis ad simile ministerium illius qui ordinatur ab episcopo, presbyteri manum imponunt, cui ceremoniæ correspondet apud græcos salutatio. *Tournely*.

¹ Hebr. viii.